

eld, waar-
stukken
schriften
in wat de
bedingen
zelen we
an toe te
schoon te
tegen het
protest
het gods-
van stuk-
eggen van
ac, wat de
ginsel, als
schouwing,
wt, kortom
lere instel-
gezwegen.
geen kerk
h, hun zamb-
teuwen his-
er niets is
derheid
of we nog
Christe-
kerk pas
historie is
estesarbeid
die wordt
r, die dat
toepassen
ds heilige
hoofdstuk
n.
in Christen
el terugge-
ernood no-
tien predi-
hechten,
il van geest
worden
kan men
at de man
de Schep-
brapt. Een
niet neder-
vonden er
en verder
g punt ge-
ellen, en het
sukken over-
ijging van
eel, en het
in te beel-
eft, zoo ge-
de diepste
at het de
e, tot ver-
g gaf. Zoo
e de rozen
bladgroen
in Christe-
ods-
epste heil-
of en leven
ook al de
stelsel op-
denkende,
rakter der
meer moe-
te uitgeko-
ge over-
godsdienst
Engelsche
o een alge-
religie
geving van
heidstheorie
stralie nog
ds bood,
e uitkomst
aar almeest
wordt, die
st.
pleging uit
ezien.
I de niet-
heel af, en
actieve zie-
van Jezus
van den
zich voor-
Christian
openbaring
id, dat we
g hooger
a geld aan
dt, gaat in
ie zelf aan
nken ver-
eld, geeft
cht en zijn
meer inti-
p der hel-
ding. Iets
an de zie-
van de
an zenuw-
loosden en
werk voor
dium geeft

men alleen geld. In het tweede stadium naaft men voor behoeftigen of kranjes of zoekt ze persoonlijk op. In het derde stadium neemt men de zorg voor voor hun ellende zelf op zich, en wijdt er zich persoonlijk aan. Wie zou hiervoor geen lof hebben? Wie er niet voor danken?

Niet alsof het een ieder gegund ware, dat offer van toewijding te brengen. Slechts aan enkelen valt dit te beurt. En het is een stellige fout, als men die enkelen, aan wie dat te beurt valt, gaat aanzien voor een hooger soort Christenen.

Dit ware de orde des levens omkeeren. Wie geroepen is, om in eigen huis te leven en te arbeiden, doet niet iets goeds, maar zondigt, zoo hij zijn gezinsleven verwaarloost, en buiten de deur liefdediensten bewijst.

Het koninkrijk Gods in den dienst onzes Heeren, gaat allerminst in ziekenverpleging op. Onze God moet óók gediend worden in allerlei bedrijf en beroep, op kerkelijk, maatschappelijk en staatkundig gebied. En wie geroepen is om te onderwijzen of met de pen te arbeiden, kan daarin even warme toewijding betoonen, als degene die bij het krankbed nederzit.

Ook de ziekenverpleging is niets dan een klein deel van den grooten alles omvatenden arbeid, die dag in dag uit in den dienst van Jezus moet verricht worden. En niet de dienst waarin ge arbeidt, maar de trouw en de toewijding waarmee ge in uw deel van dien grooten dienst verkeert, maakt hier het onderscheid.

De stadien waarop we doelden zijn dan ook alleen bedoeld als drie trappen in de verzorging en opleiding. En zoo men dáárop alleen let, ja, dan is het buiten kijf, dat wie zich persoonlijk geeft aan de lijdenden, tot de hoogste toewijding komt.

Doch dan moet, zal het geloofsopenbaring zijn, ook de Christelijke geloofsverzuiging hierbij niet schuldig blijven.

In de publieke gasthuizen is de zieke niet een zieke mens, maar een verstoord lichaam, en wordt alleen lichamelijke verzorging geboden. Liefst heeft men zelfs, dat er met de ziel van den kranke niet gerekend wordt. Die scene van het sterven moet ontweken worden. Ook al ziet de arts klaarkijk, dat het sterven ophanden is, toch verzwijgt hij het, en niet zelden moeten verdoovende geneesmiddelen den uitgang verbloemen.

Op dat standpunt nu kan, wie om Jezus wil de zieken verpleegt, zich niet stellen. Integendeel, dan moet de verpleging der zieke zelf boven die van het lichaam uitgaan. Niet, alsof daarom de verpleging van het lichaam in iets schade mocht lijden. Verre van dien. Onder Christelijke beademing moet veelmeer de verzorging ook van het lichaam nog zorgvuldiger, nauwkeuriger en volkomener zijn.

Maar de ziel van den kranke eischt toch de teederste zorg. Er moet, zoo de ziekenverpleging in naam van Jezus zal plaats hebben, tusschen de verpleegster en den kranke ook geestelijke gemeenschap bestaan, geloofsverwantschap, gemeenschap der heiligen; en waar die ontbreekt, moet er het streven zijn, om ze te kweken.

Dit kan niet bij alle kranken al de dagen van hun krankheid. Er zijn lijdens en lijderessen, die buiten kennis zijn, die verdoofd nederliggen, die door hun pijn overmand worden, en dan ware het dwaasheid of wredeheid, ze te beproeven.

Maar is er helderheid, is er kennis, is er verademing, dan moet de lichamelijke zelfzucht van den lijder bestreden worden. Kranke zijn uit hun aard geneigd alleen om het lichaam te denken. En hier nu juist moet de heilige liefdekunst van de verpleging zich openbaren, om den kranke tot hooger standpunt op te heffen, in een heiliger sfeer te doen leven, tot meerder ernst te stemmen.

Iets dat, zoo het gelukt, de smart niet vermeerdert, maar lenigt. Een kranke toch, die met stil bewustzijn voor zijn God lijdt, biedt veel heerlijker zoutwiel aan dan een kranke, die, als een zoutwiel ingezonken, niets kan dan klagen en kreunen.

Zeer zeker moet er ook voorlezing van de Heilige Schrift, voorlezing van een geestelijk lied, moet er ook het stil en rustig gebod zijn; maar toch, dat is op verre na niet het eenige. De hooge kunst van wie in Jezus naam verpleegt, is om zijn kranken in heiliger stemming te houden. Zelf bij het ziektbed met God en voor Zijn aangezicht te leven, en zoo de stemming van het eigen hart aan den kranke over te doen.

Maar vooral moet er bij Christelijke ziekenverpleging een ernstig streven zijn, om de krankeheid geestelijke vrucht te laten dragen, hetzij voor dit leven, hetzij voor het leven hierna.

Velen denken, dat er van ernst bij het ziektbed alleen sprake komt, zoo de dood van nabij dreigt. Toch is dit misgezien. Elke zieke moet den kranke geestelijk verder brengen, hem tot zichzelf doen inleenen, hem zijn weg doen overdenken en hem als vernieuwd in geestelijken moed van zijn ziektbed doen opstaan.

Toch is het vooral bij het naderend einde, dat de Christelijke verpleger haar hoogste roeping heeft te vervullen, opdat de kranke die ze verpleegt, niet als een hond wegsterve.

Er is een bereiding van de ziel ook voor den dood. Met het oog op het verleden van den kranke. Met het oog op wat hij achterlaat. Met het oog op de oeuwheid die hij tegengaat.

De ware ziekenverpleger sterft zelf mede als haar kranke wegsterft, begeleid hem, als we zoo zeggen mogen, halverwege in de vallei der schaduw des doods, en keert na het sterven als uit een andere wereld weer tot haar andere kranken terug.

Zoo moet het zijn bij verpleging in het eigen huis, zoo moet het zijn bij verpleging in het hospitaal.

In zooverre heeft dus de kerk in zake de ziekenverpleging niet anders te doen, dan dat ze liefde en geloof kweeke en den weg des levens onderwijze, en dit op de catechisatie en in de predikatie ook doe met het oog op ziektbed en sterfbed.

Het ziektbed, met al wat daarbij Christelijke toewijding eischt, moet toegelicht, moet geestelijk bezien, opdat de kerk ook ten deze leidsvrouw blijve, en wat het sterfbed aangaat, niet minder. En in zooverre nu vaststaat, dat de tegenwoordige ziekenverpleging geheel buiten de kerk is opgekomen, mag niet verheeld, dat de armoede der predikatie ook hieraan schuld heeft. Van de prediking des Woords had reeds lang, eer de wereld er op bedacht werd, de stoot tot betere, tot zorgvuldiger ziekenverpleging, naar lichaam en naar ziel, moeten uitgaan.

In zooverre echter is de invloed der kerk op de ziekenverpleging nog slechts een zijdelingsche, en neemt ze nog niet zelve het initiatief.

Daarom dient ook de vraag besproken, in hoeverre het op den weg der kerk ligt, om ook zelve ziekenverpleging in het leven te roepen.

Feitelijk is men er thans in meer dan één kerk toe overgegaan, om 't zij door wijk-organisatie, 't zij door de zorg van den predikant, eenige ziekenverpleegsters aan te wijzen, die dan geroepen zijn om de zieken aan hun huizen op te zoeken, en zoo noodig te verplegen.

Op zichzelf kan hier niets tegen zijn, en de Schrift geeft er zelfs zekere aanleiding toe. Lees slechts wat er staat in 1 Tim. 5: 9-16:

Dat een weduwe gekozen worde niet minder dan van zestig jaren, welke eens mans vrouwe geweest zij, getuigenis hebbende van goede werken; zoo zij kinderen opgevoed heeft, zoo zij gaarne heeft gebergherd, zoo zij der heiligen voeten heeft gewaschen, zoo zij den verdrukten genoegzame hulpe gedaan heeft, zoo zij naar alle goed werk getracht heeft. Maar neem de jonge weduwen niet aan; want als zij weelderig geworden zijn tegen Christus, zoo willen zij huwen, hebbende haar oordeel, omdat zij hare eerste belofte hebben te niet gedaan; en meteen ook leeren zij ledig omgaan bij de huizen, en zijn niet alleen ledig, maar ook klappachtig, en ijdelde dingen doende, sprekende hetgene niet betaamt. Ik wil dan, dat de jonge weduwen huwen, kinderen telen, het huis regeren, geene oorzaak van lastering aan de wedu-partij geven. Want eenigen hebben zich alreede afgewend achter den satan. Zoo eenig geloovig man of geloovige vrouw weduwen heeft, dat die haar genoegzame hulpe doe, en dat de gemeente niet bezwaard worde, opdat zij degenen die waarlijk weduwen zijn, genoegzame hulpe doen moge.

Geheel helder is dit zeer zeker niet, omdat er niet uitdrukkelijk bij staat, welke dienst aan deze weduwen werd opgedragen. Vast staat alleen, dat dit stuk voortkomt waar sprake is van ambtelijke verzorging in de gemeente; dat er sprake is van een weduwe die gekozen wordt; dat ze bij de huizen rondgingen; dat ze van een bepaalden leeftijd moesten zijn; en dat ze bekend moesten staan als vrouwen, die ook reeds uit eigen beweging allerlei liefdeverricht hadden verricht.

Op dat „gekozen worden“ legde men intusschen niet te sterke nadruk, daar het woord, in het oorspronkelijke stuk gebezigd, niet zozeer op een verkiezing wijst, als veel meer op het ingeschreven worden op een lijst. En ook valt moeilijk aan te nemen, dat hier op ziekenverpleging en dergelijke bedoeld wordt, overmits de ouderdom van 60 jaar, die vereischt werd, hiermede niet in overeenstemming zou zijn.

Het is dan ook waarschijnlijk, dat vrouwen bedoeld zijn, die door den kerkeraad werden aangewezen, om huisbezoek te doen bij het vrouwelijk personeel der gemeente. De afscheiding tusschen vrouwen en mannen was destijds veel scherper dan thans, en niet elke ouderling kon toegang krijgen tot het vrouwenverblijf. Dat deswege dit toezicht op de vrouwen aan vrouwen werd opgedragen, heeft niets vreemds. Alleen gaat men te ver, zoo men daarom allen diaconalen dienst aan deze weduwen ontzegt. Immers voor haar benoeming werd vereischt, „dat ze de voeten der heiligen gewassen hadden, dat ze de verdrukten geholpen hadden, en naar alle goed werk hadden getracht“ (vs. 10). Alzoo eigenschappen, die zeer nadrukkelijk wijzen op geschiedte voor diaconaal hulpbetoon.

Zonder ons, daarom hier te verliezen in het vraagstuk, of dit weduwenambt als ambt gelijk stond met het ambt van ouderling of diaken, blijkt er toch stellig uit, dat de apostel wil dat ook van vrouwelijke hulp in de bediening van de gemeente gebruik zal worden gemaakt. En in zooverre dit langen tijd geheel verzuimd is, werd stellig van den apostolischen regel afgegaan. Alleen de Regentessen van onze Weeshuizen en Oudemannenhuisen bleven nog altoos aan den oorspronkelijken regel herinneren.

Staat nu alsoz vast, dat de kerk ook officiële hulp van vrouwen voor de bediening van het gemeentelieven zoeken mag en moet, dan rijst in de tweede plaats de vraag, of het op den weg der kerk ligt, om deze hulp ook te zoeken voor de ziekenverpleging.

En dan zal ook hier wel de regel moeten gelden, die over het algemeen bij alle kerkelijk hulpbetoon geldt: Daar waar de noodige verzorging in de gezinnen zelve, of door particuliere hulp kan gevonden worden, heeft de institutionele kerk als zodanig geen roeping om zelve op te treden. Is het daarentegen, dat er onverzorgde toestanden over-

blijven, waarin niet op andere wijze raad te schaffen, dan toont de instelling der Diaconie, dat de kerk ook ten deze geroepen is, om handelend op te treden.

Dat dit iets anders is, dan wat men thans in de vrije organisatiën veelal zoekt, is duidelijk.

Hetgeen thans geschiedt, is meestal een private liefhebberij van den predikant, buiten den kerkeraad en de diaconie om.

Niet altoos, we weten het. Met name in de Gereformeerde kerken zijn teekenen van gezonder opvatting. Maar in het algemeen kan men zeggen, dat in die actie zich zoo goed als uitsluitend zekere activiteit van dezen of genen predikant uit, die geld verzamelt, eenige dames verzoekt, en nu met dezer hulp een ziekenverpleging enz. naar zijn wijs inricht.

En hiervan nu moet gezegd worden: Zoo niemand anders de hand uitsteekt, is het beter zóó, dan dat er niets geschiedt. Maar toch zoude menig predikant beter doen, zoo hij zijn invloed gebruikte, om ook deze zaak voor heel de gemeente op goeden, ordelijken voet te doen regelen.

Recensien.

De Holbewoner. Een verhaal uit den tijd der Hervorming door J. Kenning, Groningen. Jan Haan.

Voor onze jongens inzonderheid is dit een boeiend, pikant verhaal. Maar dit pikante zit niet zozeer in de historische kern, die uit het martelaarsboek geput is, als wel in de sterk gekleurde romantische inkleeding. En dat is m. i. de minder goede zijde van dit verhaal. Zulke boeken moet ons jonge volk niet veel lezen. Zij zouden daardoor in het werkelijke leven steeds minder belang gaan stellen en alleen het verdichte interessant gaan vinden.

Eene bloeme des velds. Een verhaal uit de eerste helft der 19de eeuw door C. M. W. Piet. Groningen. Jan Haan.

Dit boek heeft niet alleen een historischen grondslag, maar is ook in zijn verlichting sober gebouwd, zoodat de werkelijkheid door het romantische niet verdrongen wordt.

De taal is zuiver; de stijl goed en de verhaalt raant boeiend.

Ge krijgt er een goeden kijk door op het Veluwsche leven, en in de gewichtvolle eerste tijden der scheiding doet het waarlijk inleven.

Het is geen boek voor onze jongere kinderen, maar voor oudere jongens en meisjes kan het hartelijk worden aanbevolen.

Pantus en Filippi. Twintig leereden uit de wijdverre geschiedenis van, en uit den zendbrief aan de gemeente van Filippi, van P. A. E. Sil. levis Smitt, Bediener des Woords bij de Gereformeerde kerk te Rotterdam. Boekhandel voorheen Hübner & Wormser, Amsterdam-Prætorium.

Eene uitgave, die ik met groote waardering aankondig.

In de eerste plaats vindt ge in deze leerredenen degelijke en zeer heldere Schriftverklaring, en voorts maakt Ds. Smitt, in nauwe aansluiting aan den tekst, de Heilige Schrift dienstbaar zoolver voor het inwendige leven van hart en gemoed als voor de praktijk der godzaligheid en de roeping der gemeente.

En dan is ook hier weer, zoodaas wij dat inzonderheid bij geschriften van den Rotterdamchen leeraar gewoon zijn, niet alleen op den inhoud geleed, maar ook aan den vorm de noodige zorg besteed.

Taal en stijl zijn, gelijk zij in predicates behoren te zijn. Niet plat, ook niet hooggraverend, maar duidelijk, zuiver en waardig. Wij bevelen dezen bundel inzonderheid voor den dienst in leerkerken ten zeerste aan.

Genesis. Uitlegging van Johannes Calvin, uit het Latijn, naar de uitgave van Baum, Comite en Reuss, in de Nederlandse taal overgezet door S. O. Los, Bediener des Woords te De Liar, met een inleiding van Prof. Dr. H. Bavinck. Middelburg, K. de Coninck.

Het eerste deel van dit werk werd reeds vroeger in *De Heraut* besproken. Sedert verschenen tot nu toe van het tweede deel de afleveringen 16-20.

Zij leveren het bewijs, dat Ds. Los met ijver en nauwgezetheid zijn waarlijk niet lichte taak blijft voortzetten. Zijn arbeid blijft op onze waardering en aanbeveling ten volle aanspraak maken. Bij deze worden zij en aan den vertaler en aan den uitgever van harte geschonken.

WIMMISA.

Uit de Pers.

Niet onaardigen blik in het Indische leven geeft dit schrijven in *Hollands Kerkblad*.

Oost-Indië, October 1900
Gracht-Redacteur

De menschen hier, ook de ongelooften, hebben nog al veel op met wat men vaak „Medische Zending“ noemt.

Als echter die Medische dienst als hulpdienst wordt aangevoerd voor de „eigenlijke Zending“, is hun dat niet bijster naar den zin.

Zij zouden liefst zien, dat die medische hulp met geen ander doel werd verleend dan om philantropie te beoefenen. En daarom hadden ze wel zoo gaarne, dat „alle godsdienst“ er bij achterwege bleef.

Een neutrale med. Zending dat is hun ideaal. Dat is ook vooral het ideaal van den ouden geneesheer Dr. Groneman, zooals U indertijd wellicht al hebt begrepen uit zijn schrijven over het werk van Dr. Scheurer te Djokja, opgenomen in de *Levenswijze* en overgenomen in onderscheidene bladen in Holland.

Dat de med. dienst te Djokja hulpdienst is voor den arbeid der Zending der Geref. Kerken staat ge noemden dokter maar niets aan.

In een Reizigds voor Jogyakarta, door hem geschreven en nu pas uitgekomen, lucht hij zijn hart nog eens en laat opnieuw duidelijk verstaan, dat hij van zulk een med. hulp aan de inlanders, met het doel om hen met het Evangelie bekend te maken, nu juist geen warme voorstander is. Hij heeft veel lof voor den zendeling arts, maar voegt daaraan toe een nog al vinighe kritiek en hartelijke opmerkingen. Dat is oorzaak geworden, dat iemand in een ingezonden stuk in het *Centrum*, een dagblad, dat in Djokja verschijnt, de aandacht heeft gevestigd op een deel van het schrijven van Dr. Gr. Nu de zaak hier zoo in de pers ter sprake is gebracht, wil ik er U ook van op de hoogte brengen, want het raakt de Zending der Geref. Kerken op Java.

Ik begin, om allen schijn van partijdigheid te vermijden, met het heele stuk van Dr. G. mee te deelen.

Ziehier al wat in genoemden reizigds staat over den Med. dienst te Djokja

„Het Zendingshospitaal van den zendeling arts J. G. Scheurer bewijst, dat men 't vertrouwen van den Javaan, ook van den Islamiet, winnen kan,

wanneer men den rechten weg naar dat doel weet te vinden. De arts Scheurer verklaart echter uitdrukkelijk, dat zijn „Petrus-Hospitaal“ geen zuiver philanthropische inrichting is, maar als hulpdienst in dienst verband tot de Zending der Geref. Kerken onder de Javaansen staat.“

Dat wil dus zeggen dat het eigenlijke doel niet is: genezing van zieken maar bekering, zij 't ook langs een omweg, van niet-Christenen tot het Christendom der Gereformeerde Kerken in Nederland, die deze instelling tot stand brachten.

Aan 't hospitaal is een polykliniek verbonden, waar patienten dagelijks, behalve des Zondags, 3 morgens tusschen 8 en 12 uur, gratis worden behandeld. Verder zijn er 5 paviljoen ziekenzalen, 3 voor mannen en 2 voor vrouwen, die ieder 20 lijdens kunnen opnemen. Een ander paviljoen is als operatiekamer ingericht en nog een ander tot woning voor de beide hoofdverpleegsters die uit Europa verwacht worden. Eindelijk is een goede woning voor den arts en zijn gezin, en tevens voor een tweeden arts, die aan de inrichting verbonden zal worden, op het terrein gelegen, met de roodige bijgebouwen, keukens, badkamers enz.

Dat terrein werd voor het doel kosteloos in erfpacht afgeestaan door Z. H. den Sultan Hamengkoe Boewano VII, den Moehammedaanschen vorst, die daarmede een schoon blijk van verdraagzaamheid gaf.

Tegenwoordig bezoeken gemiddeld op tot 100 zieken dagelijks de polykliniek, en niet alleen uit de Vorstenlanden, maar ook uit verder afgelegen residenties.

De Regering van Nederlandsch Indië schenkt jaarlijks aan de inrichting geneesmiddelen tot een bedrag van f 2500.—

De belangloze toewijding van den zendeling-arts aan zijn doel is boven allen lof verheven, maar zou zeker nog veel meer uitwerken, indien hij, trouw aan zijn vroegere voornemens, niet ook gratis praktijk uitoefende onder gezinsins onbemiddelde Europeanen. Tijd en arbeid, aan hen gewijd, gaan voor zijn Javaansche patienten verloren.“

Ziehier U het heele stuk meegedeeld. Enigen tijd na het verschijnen van den reizigds werd in het *Centrum* het volgende stuk opgenomen:

Mijnheer de Redacteur!

Toen ik gisteren een reizigds van Dr. J. Groneman voor Jogyakarta en omstreken in handen nam, stelde ik mij voor even, in gedachten, de bijsonderheden van Joga te zien, straten te doorloopen enz. enz. Het is mij echter niet gelukt, zelfs niet met de grootte kaart, die daarbij behoort, openge-slagen voor mij. Waaraan dit ligt, weet ik niet te zeggen. Misschien is het boekje, voor mij gewone leek, wat onduidelijk door de geleerdheid van den schrijver.

Helder als kristal is evenwel wat Dr. Gr. op bladzijde 17 van den zendeling arts Dr. Scheurer zegt „De belangloze toewijding van den zendeling-arts aan zijn doel is boven allen lof verheven, maar zou zeker nog veel meer uitwerken, indien hij, trouw aan zijn vroegere voornemens, niet ook gratis praktijk uitoefende onder gezinsins onbemiddelde Europeanen. Tijd en arbeid, aan hen gewijd, gaan voor zijn Javaansche patienten verloren.“

Duidelijk, Mijnheer de Redacteur, duidelijk! Er is geen woord Fransch bij. De bedoeling van den schrijver komt zoo prachtig voor den dag. De aanloop is zoo schoon: „De belangloze... boven allen lof...“ en de laatste woorden zeggen het zoo kostelijk: „Tijd en arbeid... gaan voor zijn Javaansche patienten verloren.“

Men moet toch maar veel van iemand houden om hem zulken goeden raad te geven. Daartoe zelfs een reizigds tot een handboekje voor moralte te maken leidt vroomdeling die de Residentie Jogyakarta bezoekt, kan nu weten wat voor een man die zendeling arts is. Een man te prijzen om zijne toewijding, ja... boven allen lof verheven, maar... hij doet zijne Javaansche patienten te kort. Vooral de vrienden van Dr. Scheurer, die van elders komen om zijn hospitaal te bezichtigen en veel voor zijnen arbeid over hebben, zullen met die mededeeling erg lekker zijn. Ik zie hen al in de beurs-asten om hunne giften voor de Zending te verduubelen.

Doch badingage a part! Wie heeft ooit gehoord, dat de inhoud van een reizigds ook veroordeelende van persoonlijke handelingen moet of mag bevatten? Fosi, Dr. Groneman! Nog eens. Het boekje is voor mij wat onduidelijk in zijn aanwijzingen, doch dit zal wel aan mij liggen, en daarom hierover basta. Misschien is het 'el goed en praktisch in het gebruik, maar wat Dr. Groneman over Dr. Scheurer schrijft, ontsiert het geheele werkje, al zal het genoemden zendeling arts in de opinie van de inwoners van Jogyakarta, die hem kennen, niet veel schade doen.

Een vriend van Dr. Scheurer
K 14 9-1900.

Onze Medische dienst dus wel goed; maar concurrentie aan Dr. Groneman mag wel ieder ander arts aandoen, doch alleen Dr. Scheurer niet.

Natuurlijk, te dwaas om alleen te loopen, al verstaan we uinnemend goed, dat Dr. Groneman de blanken die betalen, liefst voor zich zelve houdt.

Alleen, hij had het in dit verband niet moeten zeggen.

Officiële Berichten.

THEOLOGISCHE SCHOOL

Op 6 Dec. 11, vierde de Theologische School haren Zes en veertigsten verjaardag.

Prof. P. Blesterveld hield aan den avond van dien dag eene rectorale oratie over „Het karakter der Catechesis“, waarna ZHG, het rectoraat overdroeg aan Prof. M. Noordzij, die door de Curatoren tot Rector voor het Schooljaar 1900-1901 was benoemd.

De Heere heeft gedurende het laatste jaar bij vernieuwing groote weldaden aan de School en door haar aan de Kerken bewezen. In het verloop van de fata onzer School, waarmede de afziedende Rector zijne oratie besloot, komt dit ook duidelijk uit.

Prof. M. Noordzij mocht den 10 Oct. 11, zijn zilveren jubileum, als Hoogleraar der School, onder zeer vele bliken van hartelijke belangstelling viert; terwijl Hoogleraren, Lectoren en studenten ieder in het zijne mochten arbeiden met lust.

Zeventien propaedeutische, vijftien semi-candidaats en tien candidaats-examens werden in dit jaar afgelegd. Ook is de liefde en de offervaardigheid onzer Kerken geblijven en zijn de inkomsten voor de School vermeerdert.

Zullen wij voor dit een en ander den Heere niet danken? In onze binnenkamer en in de samenkomsten der Gemeente? Dit laatste is misschien reeds gedaan op den vorigen rustdag — of wij zullen 't nog doen op den volgenden rustdag? Wordt dan bij onzen ootmoedigen dank ook de ernstige bede gevoeld, dat de Heere verder zijnen omsharen zegen over de School gebiedt en over het aan haar verbonden Gymnasium; dat Hij Hoogleraren en Leeraren sterke naar lichaam en geest, en het onderwijzen zegen doe strekken voor Studenten en Leerlingen en in en door hen voor Kerk en Maatschappij.

Er is echter nog meer te doen.

Ook zonder een opwekkend woord daartoe door de Curatoren der School, zullen zeker de Kerken, die gewoon waren eene feestcollecte (de z.g. *Dec. collecte*) voor de School te houden, zulks ook ditmaal wel gedaan hebben.

Zoo niet, dan moge bovengestane herinne-

ring aan den jaardag der School en de Kerken, die deze goede gewoonte hadden, en de andere Kerken daartoe ook bewegen.

De 6 Dec. collecte bracht het laatste jaar ruim vier honderd gulden minder op dan het voorlaatste jaar. Deze achteruitgang laat zich verklaren uit de extra collecte, welke op dringende vermaning van de Generale Synode verleend jaar voor de School gehouden is. Dit jaar mag dus zeker een hooger bedrag worden verwacht?

Vooral ook die Kerken, die of in 't geheel niet, of slechts eenmaal per jaar voor de School collecteeren, worden ernstig opgewekt om nog in deze maand eene inruiming voor haar te houden. Herinnerd zij daarbij, dat volgens „De Handelingen der Curatoren“, aan alle Kerkeraden gezonden, de vaste uitgaven de gewone inkomsten gedurende het laatste boekjaar nog overtroffen met circa zeven en een half honderd gulden. Maar tevens zij daarbij herinnerd, dat de laatstgehouden Generale Synode aan de kerken „een dringend en vriendelijk verzoek heeft gericht, om van nu voortaan, jaarlijks twee afzonderlijke collecten voor de Theol. School te houden“. En: „de Correspondenten“ heeft opgewekt, „om hun arbeid voort te zetten en uit te breiden“. (Zie *Acta der G. S. Art. 52, 7 a en 8*.)

Wort door onze Kerken aan dit dringend en vriendelijk verzoek, en door de Correspondenten aan deze opwekking gehoor verleend, dan zal het evenwicht tusschen uitgaven en inkomsten gehandhaafd kunnen worden en zal onze ijverige Penningmeester eene onbezorgde toekomst tegemoet gaan.

De Heere zegne onze School, en zegne onze Kerken, om Zijns grooten Naams wille.

L. NEIJMANS,
Scriba v/h Curatorium.
Amsterdam, December 1900.

Buiteuland.

Duitschland. De Duitschers en de nationale Synode van Dordrecht.

Vele Gereformeerden in Duitschland beweren, dat alleen de Heidelbergse Catechismus het formulier van eenigheid is voor de Gereformeerden in hun land en dat daarom de artikelen van Dordrecht tegen de Remonstranten voor hen niet bindend zijn. Dit moge formeel juist wezen, doch het is bekend genoeg dat op de Dordtsche Synode ook afgevaardigden uit Duitschland zijn geweest, evenals uit Engeland, Zwitserland enz.

In de *Chr. Intelligencer* verscheen onlangs een artikel van de hand van Dr. Good, waarin wordt geschilderd welk aandeel de Duitse afgevaardigden namen in de Nationale Synode van Dordrecht. Dr. Good schreef het volgende:

„Omstreeks een jaar geleden werd de aandacht van den schrijver bepaald bij een oud boek, uit het begin der 17de eeuw, getiteld: „Golden Remains of the Ever Memorable Mr. John Hales“. Daarin vond hij een zeer interessante mededeeling van de Synode van Dordrecht, 1618-1619, welke samengesteld was uit onderscheidene Gereformeerde kerken van Europa. Zij werd bijeengeroepen door de Regering van Holland, en te beslissen over de leer van Arminius, en zij publiceerde als hare belijdenis de Leeregels van Dordrecht, welke Calvinistisch zijn.

Deze Synode heeft belangrijkheid voor ons als Duitse Gereformeerden. (Dr. Good is leeraar in de Duitse Gereformeerde Kerk in de Vereenigde Staten) dewijl, niettegenstaande de Synode hoofdzakelijk een Hollandsche Synode was, nochtan een aantal leeraars uit Duitschland en Zwitserland er leden van waren. De Zwitsers werden geleid door Breitingen van Zurich; de Duitschers kwamen in vijf afdeelingen: Scultetus stond aan het hoofd van de Paltsche delegaten; Martinius aan die van Bremen; Altstadt leidde de vertegenwoordigers van Nassau, en Godenius en Stein hadden den voorrang in de delegatie van Hessen. Er waren er ook twee uit Embden. De verhouding van deze leeraars uit Zwitserland en Duitschland tot de Synode is een zaak van eenig geschil geweest in onze Kerk. Men heeft beweerd, dat zij aarzeldende ondertekenaars waren van de Leeregels van Dordrecht, omdat deze Leeregels Calvinistisch waren. Zij, die dit voorstaan, beweren dat onze Kerk Melancthonisch is, en men heeft zelfs aangevoerd, dat onze vertegenwoordigers in de vergadering meer sympathieerden met de Arminianen, dan met de Calvinisten, of ten minste dat zij lijdelijke leden waren op de Synode. Over al deze vraagstukken verspreidt het boek van Mr. Hales veel licht, want het beschrijft de inwendige geschiedenis van de Synode. Het bevat brieven van Mr. Hales en Mr. Walter Balconquhal, den Schotschen afgevaardigde, aan Sir Dudley Carleton, den Britschen ambassadeur. Zij zijn vrij kraak, en lezen gelijk verslagen van de Synode in nieuwsbladen. Daaruit verneemt men vele dingen, die niet in de zorgvuldig berichte verhandelingen der Synode voorkomen.

De eerste zaak die wij opmerken in het lezen van dit boek, is dat de Duitse en Zwitsersche leden van die Synode zeer werkzaam aandeden namen in de beraadslagen. Zij waren in geen deele bloot lijdelijke leden, gelijk men beweerd heeft, maar zij namen een werkdadig aandeel in de verhandelingen. In de eerste zittingen van de Synode, voordat de Arminianen gedagvaard waren, werden er onderscheidene onderwerpen besproken door de Synode, zoo als de herziening van de vertaling des Bijbels en de Catechisatie. Het was toen, dat de delegaten van de Palts de Synode mededeelden hun voortreffelijk werk op de Catechisatie, en bijzonder hunne praktijk om des Zondags over den Catechismus te prediken. Toen het onderwerp van den doop voorkam, en discussie ontstond, wie de gepaste voorwerpen voor den doop waren, namen de Zwitsers en de delegaten van Bremen en Hessen een werkdadig aandeel, en beweerden dat alleen kinderen van Christenouders behoorden gedoopt te worden.

Op onderscheidene tijden tijdens de Synode predikten de Zwitsersche of Duitse broeders voor de Synode of bespraken zekere leerstukken, die door de Arminianen bestreden werden. Wij zien dus dat zij in geen deele bloot lijdelijke leden der Synode waren. In plaats van zich te gedragen alsof zij weinig belang in de verhandelingen stelden, bevinden wij hen zeer werkzaam. In plaats van zich slechts te betoonen als vreemdelingen, gevoelden ze klaarblijkelijk dat zij een deel der Synode vormden, zoodaas de Hollanders.

Wellicht is hunne verhouding tot het Calvinisme en de predestinatie meer merkwaardig. Men heeft beweerd dat, welk aandeel zij ook namen op de Synode, zij althans weinig deel namen in de debatten over de predestinatie; dat zij dat onderwerp zochten te vermijden, en steeds poogden om den triomf van het strenge Calvinisme tegen